

בשבועות האחרונים, כשכבר לא היית עונה, הייתי לוחש לך באוזן: "יצחק דן. אתה יצחק דן. אני הבן של יצחק דן.. יצחק דן זה שם חזק. זה לא סתם.." יצחק דן או כמו שהחברים שלי היו קוראים לך: "יצחק דן. במלעיל..

כשמך כן היית. איש של צחוק ושל דינים. החיים איתך לימדו אותנו נשיאת הפכים מהי. הידיים שגידלו אותנו היו עוקרות מתוך הביוב שורשים עקשנים ושאר ירקות בעוצמה פראית, וקצת אחר כך מחלצות מהפסנתר הרמוניות נהדרות. אני, אגב, מעולם לא הבנתי איך אפשר לנגן על פסנתר עם אצבעות שהן יותר עבות מהקלידים. אולי זאת הסיבה שהסולם המועדף עליך היה מי במול מז'ור, מרובה ה"שחורים"... אבל זאת הייתה רק חידה אחת מני רבות. נסיבות חיך הלא פשוטות צרפו אותך בסגסוגת נדירה ומרהיבה של חסד ועזות ועדינות ופראות, אבל המאפיין הכי בולט בך כאיש משפחה היה הוויתור האינסופי. מעולם לא ביקשת דבר לעצמך. זה נשמע כמו קלישאה חבוטה אבל זו האמת הפשוטה והיומיומית. כשהייתי מגיע לביקור, תמיד הצעת לי לקחת איתי איזה בגד טוב שמצאת בארון. ורק בזכות אמא, שהייתה מסמנת לי מאחורי גבך בתנועות גדולות "לא", ניצלתי מגזל 'כבשת הרשי', ממש כי "זה הבגד היחיד שאבא לובש..".

גם את הכלות, החתנים והנכדים שהצטרפו למשפחה עם השנים היינו צריכים ללמד לסרב להצעות של סבא כי הוא לא היה אוכל שום דבר לפני שהשתכנע שאף אחד לא מעוניין בו. זאת הסיבה שתמיד אפשר היה למצוא אצלנו במקרר קצת לחם עם עובש, גבינה מקולקלת ופירות רקובים. "אל תיגע. זה של סבא" ונראה שלא רק בתוך התא המשפחתי התנהגת ככה. אני זוכר שלפני שלושים שנה נחמן צור זכותו יגן עלינו, נסע לאמריקה ואתה ביקשת שיביא לך משם איזה דיסק של מוסיקה שלא ניתן היה להשיג בארץ. כשהוא חזר, ואמא ניגשה להודות לו הוא אמר: "על מה את מדברת, זה אני שצריך להודות על שסוף סוף זכיתי לעשות משהו בשביל יצחק דן..".

אבל האירוע שהותיר בי את חותמו - חותמך - יותר מכל, קרה כשהייתי חייל צעיר ויצאתי הביתה לשבת ירדתי מהאוטובוס בצומת בארי והתחלתי ללכת לקיבוץ. אֶחָרֵי ירד מהאוטובוס אדם שהכרתי. גם הוא הלך לקיבוץ. זכרתי אותו משנות הילדות שלי כשהוא היה פועל שכיר בגזר או בבניין... אבל בעיקר זכרתי אותו דוחף עגלת יד בשבילי הקיבוץ ומרוקן לתוכה את תכולת האשפתונים שהתמלאו. תמיד עצוב מאוד. על סף בכי. וזה היה עוד לפני שהחיים זימנו לו מכות רעות וקשות מנשוא.. ככה הלכנו שנינו דוממים ורק כשהגענו לשער הוא שאל פתאום: "אתה מהקיבוץ?", אמרתי "כן". "מי אבא שלך?", "יצחק דן..". הנחתי שהוא מכיר את השם אבל את עוצמת התגובה שלו לא יכולתי לצפות. הוא קפא על מקומו כאילו זה עתה שמע את השם המפורש יוצא מפיו של כהן גדול בתוך בית הקברות. "יצחק אבא שלך?" הוא תפס את היד שלי והסתכל עמוק לתוך העיניים שלי. הרגשתי שהוא מעיין בי ומנסה למצוא איזושהי הלימה בין מה שראות עיניו לבין הדברים ששמעו אוזניו ככה עמדנו דקה או שתיים עד שהוא הבין שאי אפשר לעכב ככה חייל עייף עם תיק כבד.. ניכר היה שהוא מחפש מילים ולא מוצא. ואז הוא טלטל את היד שלי בחוזקה ואמר בקול חנוק: "...אבא שלך בן אדם טוב מאוד. טוב מאוד". והלך לו.

אבא. תודה לך על ההתחשבות האינסופית. על כל העזרה לאורך השנים למרות שהתקופה האחרונה הייתה קשה מאוד לכולנו, היא זיכתה אותנו באפשרות הנדירה לעשות גם משהו קטן בשבילך. אנחנו יודעים שלא אהבת את זה ובכל זאת זוקפים זאת לזכותך. הותרת אותנו יותר שלמים ומזוככים.

אנחנו רוצים להודות לכל האנשים בסעד שדאגו ועזרו לנו, קצרה היריעה מלהזכיר את כולכם. וגם לכל אלה שסתם האירו פנים בשבילים. השם יברך אתכם.